

„Danost“ a zkušenost / Zkušenost a „danost“

„Daností“ se ve filosofii vůbec – a zejména ve fenomenologii, od níž se chceme v jednom směru kriticky distancovat – míní nikoliv to, co je jakýmkoli způsobem „dáno“, nýbrž co je dáno specificky vymezenou formou. Husserl mluví o „originární danosti“; a v tomto smyslu je třeba také zkušenost brát striktně jako tu, která je založena právě na oněch „originárních danostech“. Nyní nejprve naše distance: o danosti nemůžeme mluvit jako o něčem „objektivním“, neboť každá danost je daností někomu. Zcela analogicky, ale mnohem zřejměji je tomu se zkušeností: ani zkušenost není a nemůže být ničím „objektivním“, ale je vždycky zkušeností něčí, někoho, kdo něco zakusil a zakouší. A naše otázka: může být něco „dáno“ také tam, kde nikdo nic „nezakouší“, tj. mimo rámec zkušenosti? Může být „danost“ pochopena jako něco, co každé zkušenosti předchází? Anebo tomu je naopak, že původní je spíše nějaká zkušenost, která je reflektována a interpretována jako zkušenost s nějakou „daností“? Zdá se, že zcela chybným způsobem a směrem nám napovídá slovní užití „jak se nám věci samy dávají“: věci – právě jakožto pouhé věci – se nám nikterak nedávají, nanejvýš jen čekají, jak si je „podáme“, tj. „vezmeme“, jak je – smyslově a pak myšlenkově – „uchopíme“ a zapojíme do dalších souvislostí. Termín „originární danost“ je proto zavádějící: sugeruje nám, že existuje „danost“, která je nezávislá na jakémkoli našem uchopování, tj. na tom, jak právě my ty věci „bereme“. Je absurdní mluvit o daru tam, kde ještě není, neexistuje, prostě chybí obdarovaný; je-li vůbec něco „dáváno“ do ztracena, neadresně, tedy nikomu konkrétně, nemá smysl mluvit o „dávání“ ani o „danosti“. A nejen to: kde není to, co je „dáváno“, někým „bráno“, „přijímáno“, akceptováno a učiněno vlastním, nejde ani o „danost“, ani o „dar“, leda odmítnutý – ale pak je stejně platné to, co jsme řekli, totiž že dávání „danosti“ k někomu směřovalo, bylo někomu adresováno, a jeho odmítnutí se stalo způsobem reakce na toto dávání. Bez této reakce nelze o žádné „danosti“ mluvit.

(Písek, 060911-1.)